

badaluc

actualitat d'art i cultura d'aquí i d'allà

<https://badalucblog.wordpress.com>

per **Aleix Art**

ARTICLES DEL BLOG DEDICATS A PILAR AYMERICH

30 de juliol de 2012

ENTREVISTA

PILAR AYMERICH, fotògrafa

"Si t'impliques molt, perds la perspectiva"

Foto: Pilar Aymerich

Retrat dels tres ex-deporats a Mauthausen,

Ferran Planes, Joan Pagès i Joaquim Amat-Piniella

Barcelona / Centelles. Ja fa anys que en diferents situacions, he anat veient el nom de Pilar Aymerich com a autora de la imatge, com a fotògrafa. Per això quan vaig rebre el catàleg de l'exposició que està fent i al veure el seu contingut vaig pensar que calia entrevistar-la de seguida i fer-li un lloc en aquest blog. La seu de la Fundació Vila Casas a Torroella de Montgrí, acull aquesta mostra de repàs de la seva obra.

La conversa surt publicada a la secció Tint Social perquè es tracta d'una fotografia llençada a captar la vida del carrer, però no tant la del dia a dia –com fa Joan Colom- sino les lluites, protestes, manifestacions i reivindicacions socials, culturals i també en especial les feministes. Als anys seixanta i setanta, Aymerich era de les poques fotoperiodistes, encapçalades per Colita. Per això la consciència femenina va ser determinant. Aymerich també ha estat retratista de personalitats de la societat catalana com Mercè Rodoreda, Ovidi Montllor o Joan Oliver.

L'entrevista va tenir lloc el dissabte 14 de juliol a l'estudi d'Aymerich. Em vaig escapar un moment de la trobada de dibuix urbà i amb seixanta minuts vaig fer una immersió al bullici cultural dels anys seixanta i setanta i a la vida d'una persona que ha ajudat a construir la nostra memòria històrica.

Un fallo tecnològic va provocar que hagués de prescindir de la gravadora i vaig agafar notes del què deia. Com que em semblaria deshonest intentar reproduir la conversa sense la pauta sonora, enlloc d'oferir una transcripció explicaré el què va dir, a partir de les notes que vaig prendre i ordenades en funció de les qüestions que l'hi vaig plantejar. Anem per feina:

.- Quan vas començar a fer fotografies, quin eren els temes que t'interessava captar?

Aymerich explica que va anar a estudiar teatre a Londres i que se'n allà, va veure que feien molts happenings, era la primavera dels Beatles i hi havia un caliu social i cultural que calia mostrar. Va escriure al seu pare i li va demanar que li enviés una càmera fotogràfica. Amb la màquina vella familiar va començar a fotografiar la vida londinenca de l'època i el teatre va passar a un segon pla. Al cap d'un temps va anar a París a casa d'un tiet que era fotògraf i li va ensenyar els rudiments de la tècnica, durant un any. De retorn a Barcelona, Aymerich ja va muntar el seu estudi per tal de poder controlar ella l'edició de les imatges. La seva vocació fotogràfica va trobar de seguida un recolzament professional a través de col·laboracions –i sempre com a freelance- amb Montserrat Roig, per qui feia les fotografies dels entrevistats per a Destino, o per Manolo Vázquez Montalban.

"No faig fotos informatives, si no interpretatives"

Podríem dir que Aymerich va “despertar” a la vida cultural barcelonina, als disset anys. Aleshores sortia d'un col·legi de monges i entra a L'Escola d'Art Dramàtic Adrià Gual, que era un focus de la resistència cultural i entre amb contacta amb gent nova i personatges com Ricard Salvat, Espriu, Maria Girona o Carme Serrallonga.

La fotografia ens explica que en aquella època “vivía en un moment que no li agradava. Li feia falta incentius i cercava potenciar la personalitat”. Primer va connectar la seva sensibilitat amb el teatre i després amb la fotografia. Quan va marxar a Londres hi anava per estudiar direcció teatral. Per tant en la seva desviació cap a la fotografia, alguna cosa havia de quedar de l'ambient dramàtic.

Aymerich afirma que la influència del teatre, en les seves fotografies es nota especialment en els retrats on es dóna importància a l'espai circumdant, que com una escenografia participa de l'acte d'explicar el personatge.

Foto: Pilar Aymerich

Retrat de **Pere Calders**, a la terrassa de l'editorial Montaner i Simon, actualment seu de la Fundació Antoni Tàpies

En un altre nivell, Aymerich explica que també li ha anat molt bé tenir recursos d'actriu, perquè en cada reportatge o sessió de retrat també ha cercat vestir-se d'una manera adequada, ja sigui per passar desapercebuda o per no donar la nota, ja sigui davant una escriptora o un travestí. En un moment de l'entrevista ens parla de les avantatges de ser dona, en mig d'una manifestació controlada pels grisos. De seguida podia amagar la càmera i fer com si tot allò no anés amb ella. “Contra la força, delicadesa”, ens proclama.

En un altre moment de la conversa Aymerich ens explicarà, que ha continuat vinculada al teatre, ja que ha fotografiat obres de teatre independent que s'han posat en escena, de directors com Puigserver o Benet i Jornet.

El retrat

Foto: Pilar Aymerich

Retrat de **Favià Puigserver**, dramaturg

Parlant de la fotografia i del retrat, Aymerich ens diu que “la foto és un agressió i per això cerca passar tant desapercebuda com sigui possible. “La fotògrafa no ha de ser mai la protagonista”, afirma. Però sí que s’ha de saber introduir en cada ambient o situació.

Com anem dient, una faceta d’Aymerich són els retrats. Per tal com és d’important l’escenografia es denota que la fotògrafa es prepara les sessions. I efectivament ens explica que “no fa fotos de persones que no coneix”. Necessita informar-se, fer-se’n una idea. Els retrats que Aymerich ha fet al llarg de la seva carrera l’han portat a repetir més d’una vegada la mateixa persona, de manera que n’ha anat documentant el seu pas per la vida. És el cas per exemple de l’Ovidi Montllor.

Una de les fotos que ens destaca, de tota la seva obra, és el retrat dels tres deportats al camp de Mauthausen: Ferran Planes, Joan Pagès i Joaquim Amat-Piniella. Aymerich ens explica que, el novembre del 1972, la Montserrat Roig la va trucar perquè anés al seu pis on feia l’entrevista a aquests tres supervivents. Aymerich va arribar, va estudiar la situació, va sentir les dramàtiques històries que si explicaven, però no acabava de trobar la manera de deixar constància de la situació i fer una imatge que fos alguna cosa més que el retrat de tres senyors entrevistats per la Montserrat Roig. Així que la fotògrafa va sortir a donar una volta pel carrer, i passejant per fora va veure un solar i la paret despallada. Allò li va obrir la xispeta de la inspiració. Va pujar al pis, altre vegada, va demanar als senyors que sortissin al carrer, perquè necessitava més llum i quan els va tenir al solar, els hi va demanar que es posessin al costat de la paret, en fila india, tal i com feien quan eren al camp de concentració. Aymerich explica, que al moment als tres homes els hi va canviar l’expressió de la cara i va ser com si per uns instants revivissin el trauma del passat. La foto va deixar constància del moment.

Aymerich també ens explica que amb la Montserrat Roig se'n van anar a París per fer varis reportatges sobre diferents temes que després van ensenyar a les editores de premsa de Catalunya i els hi van vendre. Entre altres qüestions van parlar i retratar en Semprun o la manifestació que es va fer en contra la guerra del Vietnam. Aymerich explica que encara eren allà quan la guerra es va acabar i diu que van acabar brindant amb la delegació del Vietcong.

Disparar just

Foto: Pilar Aymerich

Retrat de **Joan Marsé**, escriptor

Tot plegat ens trasllada a la vida d'una fotògrafa molt activa. De les que pensen que s'ha de ser fotògrafa les vint-i-quatre hores i que no es jubilarà mai. Podríem dir que es una persona compromesa, però també veiem que mira de guardar una distància amb les coses i mantenir una posició ètica coherent. “Si t'impliques molt perds la perspectiva”, ens diu.

Quan fèiem l'entrevista tenia la càmera digital que actualment utilitza, sobre una taula, a punt d'agafar-la per sortir al carrer. Va estar a les manifestacions de la vaga general, per exemple. Tot i això no tracta de fer “fotos informatives, si no interpretatives”. “És un treball subjectiu”, ens diu. Vol explicar coses i no dispara molt: cerca el fet culminant d'una situació. Diu que en tot hi ha un inici, un nus i un desenllaç. Ella cerca el clímax, el moment àlgid, espera, s'ho pensa i quan pot explicar algú dispara.

Ens explica que també ha fet seqüències de fotografies. Quan es va celebrar una de les primeres Diades, es va penjar una senyera tot al llarg del fris de relleus de Picasso que hi ha a la façana del Col·legi d'Arquitectes, a Barcelona. Les seves fotografies mostren els moments en que la van desplegar i va corrent per sobre el front de ciment.

Tot i estar al mig del bullici cultural o dels grups feministes, Aymerich diu que no tenia consciència de la possible importància de les fotos que feia. Ha estat després quan ha vist que el seu arxiu tenia un valor i que havia contribuït de

forma notable a posar imatges a moments de la història. El seu arxiu guarda retrats de personatges interessants, com és el cas de Pere Calders, del que enguany celebrem el centenari del seu naixement. Li demano a Aymerich per aquesta figura de la literatura catalana i recorda que el va anar a retratar al seu despatx de l'editorial Montaner i Simon. Explica que li va demanar que pugessin al terrat i van agafar espontàniament una cadira, per si podia ajudar com a attrezzo. Calders si va asseure i resulta que al mateix lloc, al cap d'unes dècades, Tàpies hi va instal·lar la cadira que inclou el núvol que corona la seva fundació. La cadira, com a element escenogràfic ens porta a parlar d'una sèrie de retrats que va fer per l'Avui en el que cada personatge sortia amb un objecte representatiu. En aquest sentit recorda la gràcia que li va fer a Tàpies, que li suggerís d'agafar un plat amb una tassa, perquè eren uns objectes que s'estimava molt.

Treballs personals

Pilar Aymerich també ha fet treballs fotogràfics més personals, com ara sèries dedicades a l'arquitectura funerària de cementiris d'aquí i d'altres llocs del món, com La Havana. A Aymerich li sembla curiós que molts burgesos tenien la caseta i el mausoleu, moltes vegades fet pel mateix arquitecte.

Una altra projecte fotogràfic que ha fet és el de interpretar visualment les històries escrites de quatre dones exiliades a Cuba. En aquest punt Aymerich considera que la seva obra té un contingut literari important, i per altra banda, quan ha preparat exposicions moltes vegades li agrada acompanyar-ho de poemes. El punt on actualment estableix una relació regular entre fotografia i text és en el blog lamentable.org, engegat entre amics, on penja i comenta les seves imatges.

L'exposició instal·lada al Palau Solterra de Torroella de Montgrí, seu de la Fundació Vila Casas, es pot veure fins el 16 de setembre.

ESPRIU I ELS ARTISTES (II)

“Mare, mare, la mulassa!”

- Parlem amb la fotògrafa Pilar Aymerich, que anys endarrere participava en l'Escola d'Art Dramàtic Adrià Gual, on van estrenar les obres de teatre de l'Espriu

MAE. Institut del Teatre. Autor Andreu Basté
Imatge de la primera representació de "Primera història d'Esther"

Centelles. Llegir Espriu és com rosegar un crostó de pa: t'hi has d'entretenir, però alimenta. S'han de menjar a poc a poc les paraules i digerir-les. Té molt d'art abstracte el seu llenguatge. M'he entretingut per segona vegada amb el drama teatral “Primera història d'Esther” per preparar una conversa amb la Pilar Aymerich. Ella és ara coneguda sobretot com a fotògrafa, i li volia demanar si havia retratat mai a l'Espriu i si l'havia conegut. Però el destí havia volgut que en les dues ocasions que Aymerich ho podia fer, Espriu es trobés constipat i ho haguessin de deixar per un altre dia que no va arribar mai. Però sí que s'havien conegut, i molt abans, quan Aymerich participava en les primeres representacions de les obres de teatre de l'Espriu i l'autor assistia als assajos.

Aymarich estudiava interpretació amb l'Escola d'Art Dramàtic Adrià Gual, que tenia com a director al Ricard Salvat. També dirigia la Maria Aurèlia Capmany. Ells tenien molt bona complicitat amb l'Espriu i va ser l'entitat encarregada d'estrenar les dues primeres obres escrites per l'autor –“Primera història d'Esther” i “Antígona”- així com el muntatge que va preparar Salvat, “Ronda de mort a Sinera”. “Esther...” va ser escrita el 1948 i estrenada el 1957. “Antígona” era escrita ja el 1939, publicada el 55 i estrenada el 58. La “Ronda” va estrenar-se el 1960.

Anys més tard, Espriu encara escriuria “Una altra Fedra, si us plau”, però Aymerich ja no hi participava. El 1965 havia marxat a Londres a estudiar direcció teatral, però allà va descobrir la fotografia, la seva veritable vocació. Va

agafar la càmera i encara no l'ha deixat. Amb l'objectiu va seguir relacionada amb el món del teatre, retratant funcions, però els primers disbars escapen de les estrenes de les dues primeres obres teatrals espriuanes.

MAE. Institut del Teatre. Autor Andreu Basté

Una altra escena de la primera representació de "Primera història d'Esther"

A "Primera història d'Esther", Aymerich interpretava un paper menor, el d'una noia que "deia una frase", ens diu. Més endavant, en una nova posada en escena interpretaria a Vesthi, però la primera vegada deia "Mare, mare, la mulassa!". Després Montserrat Roig, responia. I és que en aquella obra hi trobem treballant el que avui són grans noms de la cultura catalana. A més del Ricard Salvat i de Pilar Aymerich i Montserrat Roig, també hi treballaven Maria Aurèlia Capmany o Fabià Puigserver.

Pilar Aymerich i Montserrat Roig deien unes frases curtetes, però se n'han enrecordat sempre més perquè era la seva dita particular en situacions complicades. Les dues dones treballaven juntes per fer entrevistes i reportatges. Aymerich recorda, per exemple, que totes dues eren a París i volien entrevistar a un líder de l'Autoritat de Lliberació Palestina que estava amenaçat de mort. A totes dues les van tancar durant unes hores a un subterrani. Anaven dient: "mare, mare, la mulassa!" (© Hereus de Salvador Espriu. amb llicència d'Edicions 62.).

Quan l'Escola d'Art Dramàtic preparava aquestes obres, un dels assistents més fidels als assajos era el mateix Espriu. Aymerich recorda que era una persona discreta, tímida, però que si podia parlar i aleshores es trobaven amb una persona amb gran sentit de l'humor. Espriu no intervenia en la direcció del muntatge, només mirava. La "Primera Història d'Esther", va tenir un gran èxit

entre el públic. Les representacions es feien a la cúpula del Coliseum, de manera discreta i davant un públic reduït. Aymerich no recorda que tinguessin problemes amb la censura, si bé el drama teatral de tema bíblic no deixava de ser una al·legoria de la situació del moment de la cultura catalana. Davant l'èxit de l'obra anys més tard es representaria de nou al Romea.

De l'estrena d'aquesta obra i de les següents en que Aymarich va participar ja fa uns cinquanta anys. Ara Aymarich és una fotògrafa veterana que continua activa i va tenint projectes. Tal i com ja ens deia a l'entrevista que ens va deixar fer-li, ara continua fent les seves fotos de carrer, de manifestacions i protestes ciutadanes que evidencien els moments de crisi que vivim. La més recent que ha fotografiat és la dels desnonaments. Però ens diu que sobretot ara descansa i va rumiant i disparant algunes fotos al voltant d'un nou treball personal, dedicat a la representació de la dona i a la gent de Barcelona. Però ho ha d'acabar de madurar i voldria trobar ajudes per poder fer front al material de treball i trobar un lloc d'exposició. A veure si té sort.

Pilar Aymerich,

compromís i fotografia, a l'Eude

Pilar Aymerich

Montserrat Roig, a casa seva el 1970.

Barcelona/ Centelles. D'aquí una setmana la galeria Eude de Barcelona passarà la clau per deixar la galeria sospesa fins al setembre. Fins aleshores i després, durant uns dies, podreu veure l'exposició de fotografies de [Pilar Aymerich](#). La reportera torna a exposar obra a la seva ciutat, corresponent a l'etapa dels anys previs al restabliment democràcia. La mostra posa a l'abast del col·leccionista, fotografies periodístiques amb les que l'autora prenia el pols del moment per cobrir l'actualitat: sobretot manifestacions "gremials", feministes, catalanistes... I també fotos paral·leles, retrats de col·legues i altres personalitats de l'àmbit cultural: Montserrat Roig, Fabià Puigserver, Ovidi Montllor, Josep Pla, Maria Aurèlia Capmany. L'ull d'Aymerich ens ha deixat de tots ells i de la vida contestatària al carrer, imatges que formen part de la memòria col·lectiva. Per la seva pròpia implicació i posició, Aymerich va connectar les seves inquietuds amb el teatre, la curiositat innata i la fotografia. Una cosa darrera l'altra, i amb la seva càmera li ha ajudat a construir un àlbum fotogràfic, testimoni de la mateixa construcció cultural del país, des de la gent i les persones que ens han aportat més.

Segurament és d'aquestes exposicions que és bo fer-les acompanyades amb persones que sàpiguin explicar la història darrera les imatges, però més enllà de la crònica, tenen el signe inconfusible de la protesta i la crítica que mai podem perdre, ja sigui de manera col·lectiva o a través de la veu o les armes de cultura humana. Més avui que al costat dels perills dels excessos neoliberals hi creix la violència més cruel.

La seva imatge, l'exposició ens parla de processos molt més democràtics. A l'exposició, perquè es fa una mirada al passat, no hi ha obres recents, d'ara. I ens constava que Aymerich estava treballant amb almenys un parell de projectes totalment personals, dedicats tant a la vida moguda de carrer i, crec recordar que a cementiris. Però costa una mica veure aquests treballs exposats. I encara sort que galeries com [Eude](#) tenen l'ull de recuperar-nos obra de cracs de la fotografia i el fotoperiodisme com la Pilar Aymerich. La galeria Eude és al carrer Consell de Cent, núm. 278 de Barcelona. L'exposició es podrà veure fins el 17 de setembre, però a l'agost tenen tancat.